

Winsch Courant 20-11-85

Dat zuiken wie op: van achteren dan...

Wat denkt u van het volgende lijstje woorden, aan te treffen op pagina 86 van een pas verschenen boek:

- mötjn
- alloomtjn
- pootjn
- blootpootjn
- pötjn
- oppötjn
- stötjn
- meertjn
- boertjn
- böttertjn
- snirtjn
- hortjn
- flortjn
- mortjn
- akkoortjn
- gastjn
- nastjn
- feestjn
- voestjn
- menistjn
- touproostjn
- eerstjn
- overeerstjn
- borstjn
- opborstjn
- oustjn
- mattjn
- schoapstattjn
- ittjn
- kittjn
- aankittjn
- flittjn
- nittjn
- knittjn
- snittjn
- pittjn
- aanpittjn
- stittjn
- kwittjn
- öttjn
- öföttjn

Ho maar. Het moet duidelijk zijn, dat dit een soort Groninger woordenboek moet voorstellen, met extra mogelijkheden voor rijmelaars en dichters in dialect. En zo kan ik u inderdaad nog bladzijden vol voor ogen toveren, 163 in totaal. Samen vormen zij, met de verklarende tekst van de samensteller, een Nedersaksische studie, onder de titel

„Omgekeerd is ook wat weerd”.

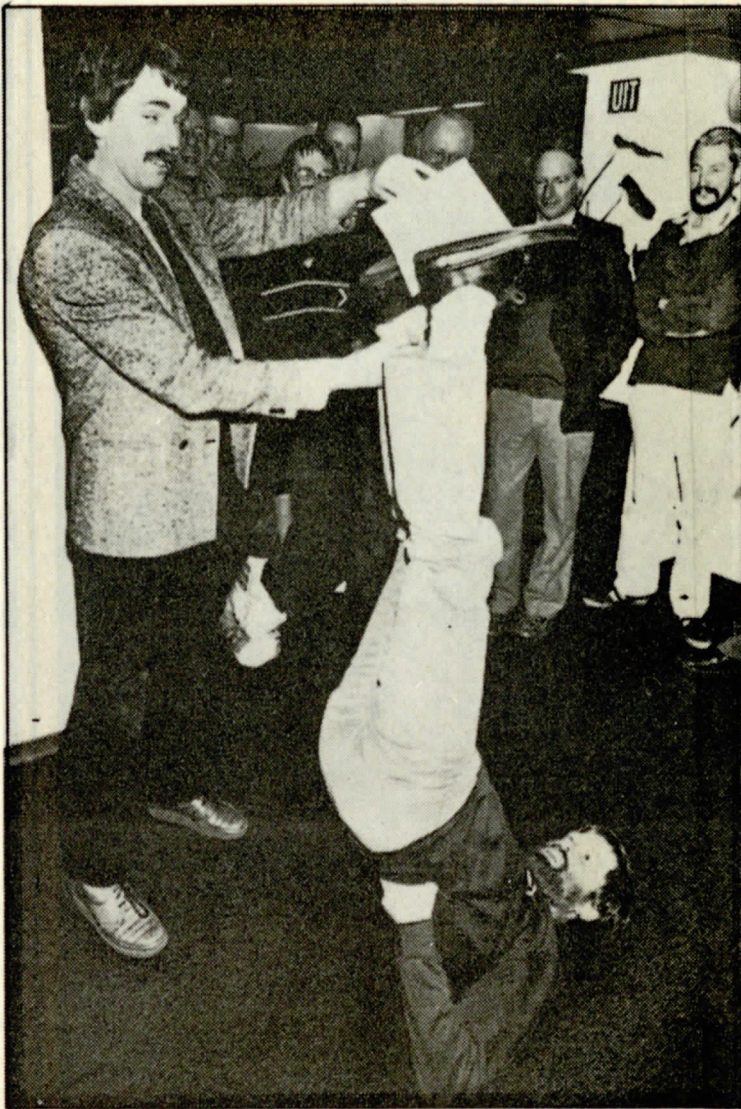
Het bijzondere wat meteen opvalt is, dat de woordenlijst van achteren nagelezen moet worden. Vandaar dan ook die verklarende tekst. De nietsvermoedende leek is bij het aanschouwen van woorden, die alfabetisch naar de laatste letter zijn gerangschikt, geneigd te roepen of de samensteller soms gek is geworden. Ho even. Niet zo spontaan reageren, maar eerst studie (de titel zegt dat al) ervan maken a.u.b.

Een heel simpel voorbeeld van „hoe het werkt”. Wie bijv. woorden als landbouw, tuinbouw, akkerbouw wil opzoeken, moet in een normaal woordenboek kijken onder de l, t en a. „Retrograde”, van achteren bekeken dus, zijn deze met elkaar verwante begrippen „in lijn” onder de w aan te treffen. Een excentrieke gril, zegt u? Een kostbare grap?

Samensteller Siemon Reker (die is het, een jaar na de uitgave van zijn „spelling) is natuurlijk niet zo gek, dat hij zich al spelend met taal twee jaren lang met het maken van dit boek heeft bezig gehouden. Er zat een serieuze doelstelling achter. Ten eerste: het woordvormingsonderzoek, vooral van verkleinwoorden, in Groninger dialect en hun samenhang te dienen. Taalkundigen hoeven nu minder lang te zoeken dan met woorden, die volgens de beginletter staan gerangschikt het geval zou zijn.

Gemakkelijker te krijgen informatie dus. Dat geldt bij dit boek zeker ook voor (amateur-)dichters en voor puzzelaars. Praktijkervaringen uit laatstgenoemde hoek moeten de samensteller eigenlijk nog bereiken, maar hij neemt nu al de vrijheid „Omgekeerd” „apart”, „gewoon mooi”, „schitterend” te noemen. Wat, zult u zeggen: is Reker zo (bladzijde 137) „aignwies”, „strontaignwies”, „snötaignwies” geworden?

Wie hem kent, weet wel be-

Siemon Reker zag er geen been in om zijn boek „Omgekeerd” aan gedeputeerde Gerard Beukema ter hand te stellen.

ter: dat Reker alleen maar op een plezierige originele manier dienstbaar wil zijn aan taal en volk. Alleen door de praktijk kun je dan ook pas achter de voordelen ervan komen. Als uitgangspunt van deze lijst met 21.748 woorden is K. ter Laans Nieuw Groninger Woordenboek uit 1929 gebruikt, sindsdien herhaaldelijk ongewijzigd herdrukt. Met overname door Reker van TerLaans „eigenaardigheid” de „e” uit de uitgang -en in te slikken op papier. Vandaar het rijtje van tjn's in het eerste

lijstje. Ook dat is even wennen.... Denkt Reker.

Het was voor hem in de jaren van aanmaak terdege „aanpittjn” (zonder „e” dus). De 21.748 woorden zijn in 1979, toen er nog geen computer voor dit werk beschikbaar was, eerst met de hand overgeschreven van achteren naar voren; toen op fiches gebracht volgens alfabet, vervolgens opnieuw overgeschreven (toen deed gelukkig in die laatste fase de computer wel welkom snel werk) en drie keer gecorrigeerd. Rekers „meest

naasten” hebben het geweten: wát een werk! Vandaar, dat hij hen dan ook speciaal dank brengt, nu het boek af is. Hoewel: niet zó af, dat opmerkingen en aanvullingen voor eventueel volgende drukken niet welkom zouden zijn. Reker is in elk geval blij met dit resultaat („t Is mien kind...”) en toont vooral voldaanheid over het feit, dat men dit eerste retrograde (omgekeerde) woordenboek voor een streektaal kan beschouwen als een nieuw bewijs, dat een dialect als serieus object van onderzoek kan worden beschouwd.

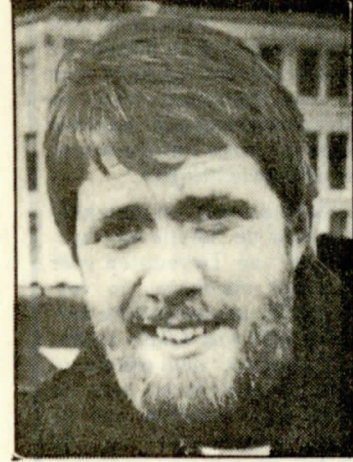
Slicht en zakelijk, speels en toch overzichtelijk, zonder de uitweidingen, die het werk van Ter Laan vaak zo „volgestopt” deden lijken. „Een lust voor het oog” voor de samensteller zelf. Dat van de lezer moet er nog even aan wennen zoals gezegd. Het zal tal van nieuwe woorden ontwaren, die Ter Laan nog niet kende. „Pedagogochemerderij” is van Jan Boer, die zonder J. En oalköpftrekkerij, ook iets moois.

Mijn collega ter kunstredactie speurde meteen naar het woord, dat hij ooit in aanwezigheid van Reker gebruikte en deze meteen aanleiding gaf („Dat heb ik ja nog nait”) het op fiche te zetten: „nittjn”. U hebt vast al gezien, dat het op pagina 86 vermeld staat. Als het zoveelste bewijs, dat zo'n boek gaat leven door de inbreng van de taal, dij

t volk sprekt, door dat volk zelve. De gever dank (bladzijde 52, bij de K.) 't Went al.

„Omgekeerd is ook wat weerd”, retrograde woordenlijst van het Gronings annex rijmwoordenboek, samengesteld door Siemon Reker, als Nedersaksische studie nr. 9, uitgave Sasland (Nedersaksisch instituut) Groningen, 174

pag., geb., prijs f 19,50. Na overhandiging gisteren op het Provinciehuis aan gedeputeerde Gerard Beukema vanaf vandaag in de boekhandel.

Het conterfeitsel van de samensteller omgekeerd gedrukt, maar ook dan blijft het Reker...

stichting

grunneger taal

Alle goeie dingen in deze provincie bestaan voortaan uit vier: Toal, Laid, Bouk en (op bepaalde dagen) Streektaalfunctionaris, te vinden op het adres Martinikerkhof 27 en in het briefhoofd van het nieuwe Overkoepelende Orgaan...